

Нағашыбай МҰҚАТОВ

АҚ БҰЛАК

КНИГА ПОДАРЕНА

НАҒАШЫБАЙ МҰҚАТОВ

АҚ БҰЛАК

Л.Толстой атындағы Қостанай
Қостанай 2003-жылғы ғылыми
"Шапақ" ханасы

ББК 84 Қаз 7-5
М 83.

ISBN 9965-535-97-3

Осы кітабымның жарық көруіне жәрдем жасап, демеушілік көрсеткені үшін “Темірбанк” ашық акционерлік қоғамы Қостанай филиалының директоры, сөз өнері жанашыры Рамазан Дөкейұлы Асқаровқа, Лисаков қаласының әкімі Альберт Павлович Рауға, Қостанай ауданы әкімі Нұралы Садуақасовқа, Меңдігара ауданындағы «Тобыл-98» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі директоры Қайырбай Есполұлына, Меңдігара ауданындағы «Қарқын» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің директоры Сайран Бұқановқа, Қарабалық тәжірибе стансасының директоры Елубай Аманжоловқа, “Виктория” сақтандыру компаниясы Қостанай филиалының директоры Зора Сексенбайқызына және оның орынбасары Есет Мұсағұлұлына шын жүректен ризашылық сезімімді білдіремін.

Автор

Белгілі ақын Нағашыбай Мұқатовтың бұл жаңа кітабына негізінен арнау өлеңдер топтастырылған. Қаламгер Ахмет Байтұрсынов, Ыбырай Алтынсарин, Ғабит Мүсірепов сияқты біртуар тұлғалар, Қазақстанға белгілі қайраткерлер, сондай-ақ Қостанай облысына кеңінен танымал айтулы адамдар туралы тереңнен ой толғайды. Ең бастысы аталған кітаптан зиялы қауым өкілдеріне деген ыстық сағыныш лебі есіп тұрғандай. Жинақ жеңіл оқылады.

М $\frac{11702250202}{00(05)-03}$

© Мұқатов Н.
“Шапак” 2003

АЛҒЫ СӨЗ

Топырағы торқа болғыр, кешегі кеңес дәуірінің бүкіл тыныс-тіршілігіне теріс қарау әрине әбестік. Тоталитарлық тәртіп тұсында да бұқара жұртшылық ерекше елең дейтіндей ірі іс-қимыл, қозғалыс болғаны жасырын емес. Тіпті сол бір кезеңді көксер, аңсап жүргендер де арамыздан кей уақытта кәдімгідей төбе көрсетіп қалады. Партия гұмыр кешкен жылдардағы “Бәрі де адам игілігі үшін”, “Адам қоғамның басты байлығы” деген жалаулатқан, алаулатқан ұрандар ұзақ мерзімге ұмытылар ма сірә. Бұған бала да, дана да жастықтарының астарына тығып жаттаған моральдық кодексті қосып қойыңыз.

Құдайға шүкір, қазір де егеменді, тәуелсіз Қазақстан республикасында адам құқы аяққа тапталып отырған жоқ. Әсіресе Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың қазақстан халқына таяуда арналған жолдауы елдің экономикалық, әлеуметтік-тұрмыстық, мәдени, тарихи, рухани тынысын биік сатыға жоғарылатуға күшті, қуатты ықпалын тигізбекші. Тек қана кей мықтылар теңге, долларды емес, тірі пенделерді алдымен ойласа бәрі қалыпқа түсіп, жөнделіп, реттеліп жүре беретін сияқты.

Орыстың ұлы жазушысы Шолохов “сөз өнері - ардың ісі” деп бұдан пәленбай жылдар бұрын мәңгі ескірмейтіндей мағыналы, мазмұнды ой түйген. Академик – жазушы, сирек ұшырасатын талантты тұлға, қазақ әдебиеті теориясының қазіргі таңдағы шын мәніндегі білгірі Зейнолла Қабдолов екі томдық монография, әдеби толғаныстар топталған құнды кітабында “Сөз өнеріндегі өмір шындығы тек адам арқылы яки образы арқылы ғана көркем жинақтау дәрежесіне көтеріле алады” деп нақтылы, нанымды көзқарасын байсалды түрде білдірген еді! Ал, халқымыздың бір туар перзенті, арқалы ақын Мұқағали Мақатаев болса жер басып, Алатаудың етегінде ашаң-ашаң адымдап жүрген жылдары былайша төгілген еді-ау.

Әлем-дархан, саялаңдар, бәріңе де орын бар,
Қорған емес, салтанатты, сәнді сарай соғыңдар,
Ей, адамдар сендер тату, сендер тату болыңдар.

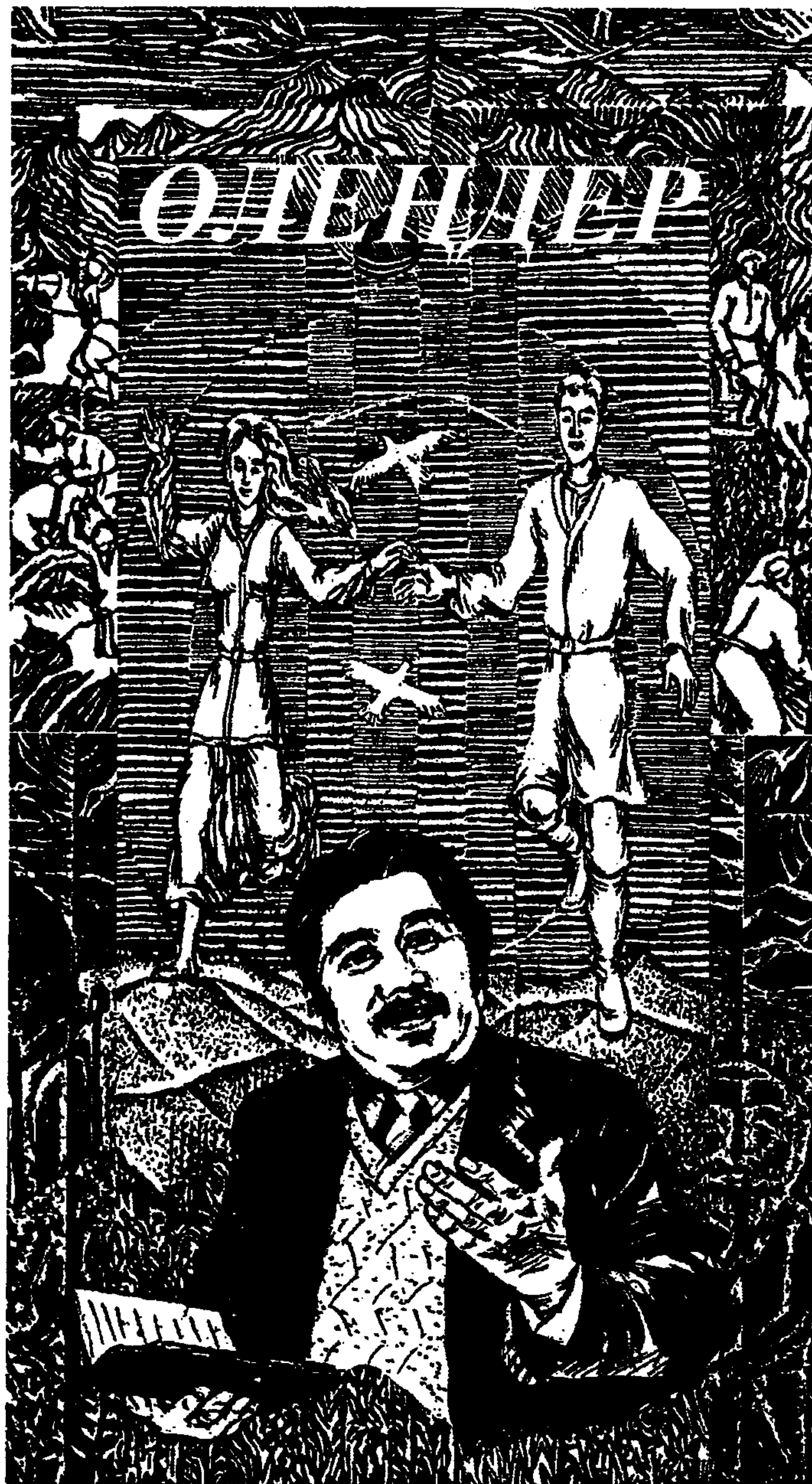
Әлемдегі қайғы, қасірет қуаныш, небір елеулі оқиға қаламгердің жүрегі арқылы өтетініне күмән тумауға тиіс. Әрқашан ағыл-тегіл сел-сезімнің жетегінде жүретін ақынның жөні бір бөлек. Былай байыпты, байсалды қарап отырсам

әріптестер екі жұпқа бөлінетіндей. Бір тобы мерейтой, қуаныш, айтулы оқиғаларға сиясы кеуіп үлгірмеген жырларын арнап, мінбе іздейтіндер болса, екіншілері көбіне мұндай әрекеттерге бара қоймайтындар. Өзім алғашқылардың сапына қосылатын шығармын. Және арнау жазбайтын ақындарды жазғырып, кінәлаудан мүлде аулақпын.

Ал, әріге барар болсақ, байырғы ақындар той-думанда гана тебіреніп қоймай, қайғылы қазаларда өлеңмен көңіл айтқан зой. Әйелдер жағзы жан жарасына дөп тиетін жоқтауларды жыр шумақпен өрнектеген.

Талғамы зор оқырман қауым назарына бірыңғай арнау өлеңдерімді ізгі ілтипатпен ұсынып отырмын. Жүрек лупілінен туган туындыларым қазақтың біртуар перзенттеріне, елдің зиялы адамдарына, жолдас-жора, туыс-туған, бауырларға деген шексіз ықылас, самалдай ескен сағыныштың айқын белгісі. Кәдеге жараса мандай тердің зая кетпегені деп түсінемін. Ақ бұлақ көңіл өздеріңе қарай асығып барады. Сен де құшағыңды аш, пейіліңді шаш асыл ағайын.

Автор.

АДАМҒА ДЕГЕН КӨҢІЛІМ

Іздемеген тіпті тақты бақ
Ізеттігі ылғы жатты ұнап,
Баяғы бабалар сағынышы
Бір сәт сарқылмас ақ бұлақ.

Шабыт фонтаны атқылап,
Шақырғандай шат тұрақ,
Көп кісінің ниеттері
Көсіле шапқан ақ бұлақ.

Құлын өспей ме шапқылап,
Қара жол кезікпе қаттырақ,
Алабұртқан жастар аңғаны
Ала қашқан ақ бұлақ.

Кейде жүрем ащылап,
Кейде жүрем жақсырақ,
Ағайынға деген көңілім
Алдымда озған ақ бұлақ.

Жылы лебізім нақтырақ,
Жамағат болма жат бірақ,
Адамдарға деген көңілім
Алау таңнан ақ бұлақ.

АЛТЫН ЗАҢЫМ- АЛТЫН КҮН АСПАНДАҒАН
(Тәуелсіз мемлекетіміздің жаңа Конституциясы туралы ой)

Тарих – тағдыр сыйлады таңды маған,
Қараңғыда қанша жыл қанғыра алам,
Қазақстан – аяулы алып ана
Бауырында барлық ұлт балбыраған.

Тоқырау да тұншықты таққа өрлеген,
Байтақ жерге бұл шақта бақ төрлеген.
Қазақстан – жайрандар жайсаң әке,
Өзі түгіл өзгені жат көрмеген.

Суарылса желкілдер гүлдер тегі,
Бойда жүрген от- -намыс күнде өртеді,
Елге қолын бұлғайды елжіреумен
Егеменді елімнің нұрлы ертеңі.

Сәйгүліктей туладың құрықтағы,
Санама кеп ұрпақтың ұмытқаны.
Бостандық пен теңдіктің төл перзенті
Кішіреймес кісінің құқықтары.

Саясаттың дертінен жан айыққан,
Дабылдатқан сөзіне дана ұйытқан.
Діні бөлек ұлттарды дәріптеймін,
Тілі бөлек ұлттарды талай ұққам.

Керуен – заман кеткендей көші шұбап,
Қуаныш мұң қалықтай қосылып ап.
Опасызға орын жоқ ортамыздан,
Ортақ мүдде аңсайды осы құжат.

Бақыт балын жұтқандай балалары,
Желпіндіріп сан әке, сан ананы.
Жеміс берер жеріме бір бәйтерек
Жариялы жылдардың жаңа Заңы.

Тобыр бұлтқа шалынбай таза әлемі.
Салтанаттың самғасын сазы әдемі.
Алтын заңым – алтын күн аспандаған,
Шомыла бер шуаққа қазақ елі.

ТӘУЕЛСІЗДІК ТУРАЛЫ ОЙ.

Аптыға бір жеткендей ән алыстан,
Қарлығаш-жыр қалықтап маған ұшқан,
Тәуекелге бел буды, тәуекелге
Тәуелсіз ел еңселі Қазақстан.

Балғындарын баурына ана күшқан,
Үлкен – кіші құттықтап қол алысқан,
Мәртебесі жазылған маңдайына
Мемлекет мерейлі Қазақстан.

Алатау – асуларым алда неше,
Заулаймын ағын – заман самға десе,
Мәскеуге жаутаң көзбен жалтақтамай
Байыппен шешілмекші бар мәселе.

Көзіме жақты қанша көп күйені,
Ештеңе еркін елден жоқ киелі,
Сөздері Нұрсұлтанның салиқалы
Саясат нысанаға дәп тиеді.

Қырандай қанат қомда таудан – тауға,
Бағбандай жеміс жина баудан – бауға,
Дабыл қақ дербес елде тәуелсіздік
Деймін мен тек ішімнен “тәуба, тәуба”.

ТОҒЫСУДЫ НЕГЕ ОЙЛАМАЙДЫ ТІРІ ПЕНДЕ

(Ирак соғысы туралы ой.)

Айқайлап несіне айтам, аты күрсын,
Адал жан қарғысына батып жүрсін,
Кінәлі дей алмаймын АҚШ елі
Кінәлі Буш деген бір нақұрысын.

Әрқашан әділетсізге алаңдаппын,
Әділдікті көбіне таба алмаппын,
Иракты иеленем деп иттей үрген
Бұл Президент жауызы адамзаттың.

Жатпайды ешқашанда жолда мұра,
Қанағат жасау қажет қолдағыға,
Ғаламнан бәрін түгендеу мүмкін емес
Адамнан мұнай қымбат болғаны ма.

Ойын бұрды оңға емес, солға қарай,
Кезікпес көкте жұлдыз, жолда да арай,
Таңертең, түс кезінде және кешке
Тамақ орнына қан ішкен оңбаған-ай.

Тірлікте кім тойғандай ғажабына,
Тірлікте кім асыққан ажалына,
Құритынын сезе ме қу сұмырай
Құдайдың бір шалынса назарына.

Қаруда емес, ақылда күшім менің,
Ірілік пе тектен-тек ісінгенің,
Тоғысуды неге ойламайды тірі пенде,
Соғысуды неге ойлайды түсінбедім.

ҚАЙРАН АХАҢ...

Кең даланы кең оймен кезе бердің,
Өзім сүйген өлеңнің өзегі едің,
Толқындарды таптаған керемет кеме
Тек ілгері тартатын сөз-өнерін.

Баяғыдан бәйтерек бір ұғарым,
Жаурағанға жауатын жыры-жалын,
Шыңына шарықтаған шын таланттың
Ұлғайған ұлағаты ұлы ғалым.

Ақиқат алаулап арман жанды десем,
Айшықты ауыл, қала, сәнді көшем,
Рухы ырза риясыз ұрпағына
Рухани тірлікке - мәңгі көсем.

Тозар ма тоттанбайтын ірі мүсін,
Халқымның еш лайланбас тұнығысың,
Жүрексің – алты алаштың кеудесінде
Тірексің – тірілген қайта тілім үшін.

Жауынан жасқанғандай жүрмеді тек,
Еліне еркіндікті күнде тілеп,
Арысым абақтыда қамықса да
Ала бұлт арасында күн-көкірек.

Намыстың қайрағына қайралатын,
Сатырлап найзағай-отқа айналатын,
Қаракөз жұмылғанша қазағым деп
Қалғыған қабірінде қайран ақын.

Күрсініп кейде мұнды ойға батам,
Көп толқу қайғыға да, тойға да тән,
Мұндалап мұралары шақырған соң
Қасымнан қашықтамас қайран Ахаң.

ЕШҚАШАН ЕСІМДЕ ЖОҚ ӨЛГЕН КҮНІ

(ұлы Абай жайлы толғаныс)

Өлең лебі еспей ме еңнен жылы,
Көкірек-бесік көп тербет көргендіні,
Титтейімнен есімде туған Абай,
Ешқашан есімде жоқ өлген күні.

Ежелден-ақ егіз ғой ел мен жыры,
Қысы, жазы желкілдер жерден гүлі,
Парасатты ойлардың пайғамбары
Кеше болған, бүгін бар, ертең тірі.

Ашынғанда айтпайды азабын кім,
Алып Абай қай кезде таза күлдің.
Тандайында тәтті сөз тауып айтқан,
Тал бойында тамырсың қазағымның.

Саған қарап серілер ән қайырған,
Қара ниет, ақ ниет жанды айырған.
Махаббатты мәңгіге тұтатқанмын,
Маң даланы көрген соң маңдайыңнан.

Ұрпаққа ұядағы әлі армансың,
Ғасырдан ғасырларға барар жансың.
Қара жер құшағына емес тіпті,
Қазақтың құшағына жаралғансың.

Мұранды мұндалайтын үйім дер ем,
Маңынан мәре-сәре жиын көрем,
Алтыннан асыл сөздің құны қымбат,
Алтының аяқ асты тиын-тебен.

Өлең лебі еспей ме өңнен жылы,
Көкірек-бесік көп тербет көргендіні,
Титтейімнен есімде туған Абай,
Ешқашан есімде жоқ өлген күні.

ШЫҒАТЫН ШЫҢДАРЫМА ТАБАН ТИМЕС.
(Ахмет, Абай, Мұқағали және өзге арқалы ақындар
тағдырлары жайлы толғаныс)

Кеудені көрікті өлең, ән кернеді!
Мұрасы мәңгі тірі, мәңгі өлмеді!
Қамықты Байтұрсынов бәйтерегім
Қапқан соң қазағымның қандендері.

Ортама оттан ыстық жыры бүгін,
Көргем жоқ үзілгенін дүбірінің
Алашта Абайымның азабы аз ба
Алуан ел мойындаған ұлылығын.

Келседағы көбіне күлімдегім,
Ылғи неге ызғарға дірілдедім,
Жұқарған сылдыр сөзден сұлу жаны.
Мұқалған Мұқағали мұным менің

Қаламмен қара өлең қазып кенін,
Жаһанның суретін жазып керім,
Таласқанда таудан да тұрар биік
Майысқанда гүлден де нәзіктерім.

Қайыстырар қабырға аһ ұрғаным,
Тіл барда тіршілікте тақылдадым,
Шығатын шыңдарыма табан тимес
Ұғатын адам тумай ақын жанын.

ҚОЖА АХМЕТ ИАССАУИ КЕСЕНЕСІНЕ

Түріп құлақ, түркі түгел сыйламақ,
Тәңір өзі темір кірпіштен құйған-ақ,
Тарихымды тілсіз, үнсіз ұқтырған
Талайларды тәубеге келтірген ғимарат.

Біреу келер көруге ұлы адамын,
Біреу келер кешуге күнәларын,
Қарашығындай көзінің қымбатсың-ау
Қожа Ахмет Иассауи Ғұламаның

Апшақ жал арғымақтай ағылды уақыт,
Жоқ деймін жаман пиғыл қанымда түк,
Жайсандар жайлы төсекке жайғасқан соң,
Жанында жарты минут тұрсам нағыз бақыт.

Баба жолмен, бір-ақ жолмен өтем мен,
Кісіге ұқсап ойларынан от өрген,
Қабірдегі хан, билердің рухы
Қазір мені алып алақан боп көтерген.

Ақ жолда жүгірмесін ала мысық,
Жүрейік жақсыны көріп, дана құшып,
Құдіретті ғимаратсың ғибраты ғажап
Құдаймен тұратындай қол алысып.

Шынында шын-байлығым, шынар-бағым,
Ұзақ қарап сеземін ұзарғанын,
Бар пенде байқап, байқап басады аяқ
Болған соң қақпасындай бір алланың

Ірілер із тастамай өткен емес,
Кел бері жердегі елес, көктегі елес,
Күмбезін, кереметін көрген кісі
Меккеге мен бармадым деп өкпелемес.

Тағдыр, тағдыр, Бұралаң жол төсеме,
Тірі тыпырласа өлілері өше ме,
Ұйқыда ұйыған уақытша академиктері
Түркі дүниеге Университетсің кесене.

ӘЙДІК ӘРУАҒЫҢМЕН ДЕМЕШІ ҰЛЫ ЫБЫРАЙ

Ыкылым заманнан-ақ ырыс едің,
Қасыңнан қашықтаған ба тынысы елдің,
Ұлағатты ғұмырыңды ұзақ шолып
Ұямда ұғып жүрмін ұлы сөзін.

Санамызда сөнбеген күнім, айым,
Сауат шашқан сәуленді шын ұғайын,
Ақ бұлақ алып білім көзін ашқан
Алты алаш аңсай берер Ыбырайын.

Ретсіз кімге керек сөз жарысы,
Өзінсің өскен елдің -өз намысы,
Мүсін боп қалсаңдағы, каратас боп
Ісін көп тоқтамаған қозғалысы

Ғылымсыз бұл ғаламда гүлденбедім,
Таяз емес, терең теңіз жүзген жерін,
Жүзінді төргі бөлмеден көрмесем де
Жүректің төрінде ғой құнды еңбегін

Заманның өзгерер ме күні бұлай,
Тарихта лайланбаған тұнығым-ай,
Әліппенмен демеп ең баяғыда
Әйдік әруағынмен демеші Ұлы Ыбырай.

ЖАЛҒЫЗ ОҚ

*Қазақтың Бейімбеттей тарлан талантына көзі қиып қалай
мылтық кезенді екен. (Екі кісі әңгімесінен)*

Суық соғып, солған сұлу гүл жаны,
Тұла бойда тұншыққандай мұнды әні,
Жайсаң қазақ маңдайының жұлдызы
Жалғыз оқтың, жалғыз оқтың құрбаны.

Заман заулап мінезі өзгермелі,
Қайран халқым қай кезде сөзге ермеді,
Көзін жұмар кезінде не көрді екен
Көздегені мүлт кетпес сөз-мергені

Кіл қатыкез... Күтсінші кімнен тірек,
Күміс-шуақ көктегі күннен тілеп,
Титтей гана қалғанда, тоқтауына
Не сезді екен дариға-ай үлкен жүрек.

Куә оған момақан жатқан дала,
Шыдаған шілдеге де, ақпанға да,
Атқандай әдебиет Алатауын
Жыл-жылы жүректері жоқтар ғана.

Жоқтайды, аңырайды ақын-дала,
Жазира, сайын өлке сағымдана
Атқандай пәк сезімнің ақ аққуын
Адамнан хайуанға жақын ғана.

Қабағы қатал Заңның қыраулана,
Әл кетіп, әкесінен, жылауда ана,
Атқандай алтын сандық өз ағаны
Бос кеуде бауыры жоқ біреу ғана.

ТҰТАСҚАН ОРМАН-ОЙДЫҢ ШЫН ШЕБЕРІ

(С.Көбеев рухына)

Өспей ме өз тауына өрлеп кісі,
Келмей ме кеуде-өлең селдеткісі.
Кешегі кішкене ауыл мұғалімі,
Қазіргі көркем сөздің көрнектісі.

Сұлу сөз –қызыл бидай, ақ тарысы,
Бұйырған маңдайына бак, табысы.
Кешегі Мендіғара азаматы,
Бүгінгі бар қазақтың мақтанышы.

Кер заман көлеңкесін бүркемейік,
Қалайша қараңғыны түн демейік.
Азапқа айбын үнмен ақыратын,
Қазаққа керек еді бір Көбеев.

Әруаққа айналған соң өз арысым,
Әлі де алай-дүлей азалы ішім.
Туған ол балғын бала бақытына,
Туған ол қайран халқым, қазақ үшін.

Сезімге оттан ыстық жылынасын,
Ұрпағы ұмыттар ма ұлы мұрасын.
Жүрген ол Ыбырайдың ірі ізімен,
Күлген ол күндей шашып шұғыласын.

Сеземін сәулелі өмір сағынғанын,
Байқағам болашақта бағым барын.
Қазған ол алтын сөзді Ақсуаттан,
Жазған ол жаны жылап “Қалың малын”.

Ұл-қызға онан өзге кім сенеді,
Жүзіне жалт бұрылсам жыр сел еді.
Сүт-аспан құйсын нұрын бұтағыңа,
Тұтасқан орман-ойдың шын шебері.

ОРАЛУ

*(Бұрыңғы Торғай облысы, Жангелдин ауданына қарасты
Мыржакып Дулатов кенішінің алып ақынға арналған
мұражайдың ашылуында оқылған өлең)*

Тот баспас, тозбайтуғын бір асыл ең,
Толқыған көңіліммен разы мен.
Үн қатып тебіренбеу теріс сірә
Мыржакып мұңдаласа мұрасымен.

Киттей сөзі кіл еліне киелі,
Тау ойларды талант қана үйеді,
Атақ данқы ауыздардан аспандап
Жер-жастыққа жаңа жеткен сүйегі.

Жапан түзді жаңғыртқандай жыр-үні.
Қай күдірет құлдилатар іріні.
Шамын жаққан жарқыраған шындықтың
Дабыл қаққан Дулатовтың дүбірі.

Тас төбемнен ала бұлттар көшеді,
Маң даланың мамық болғай төсегі.
Саған жаусын табиғаттың ақ қары
Ал Алланың сарқылмасын нөсері.

Найзағайдың нағыз оты-намысым,
Дархан елге той-думанның бәрі сын,
Мәңгі ұйқыға берілгенсің Торғайда
Сөзі қымбат, өзі қымбат арысым.

Қайта туып қырандарша қонар күн
Қалбаң қағып қуаныштан қол алдым,
Торғай-ана тебіреніп құшақ ашқандай
Орнықты көңіл оралдың сен, оралдың.

ҚУАНАМ МЕРЕЙТОЙДЫҢ ДҮБІРІНЕ

(көрнекті қоғам қайраткері І. Омаровтың 80 жылдығына)

Өмірде өз соқпағы, өз белдері,
Тірлікте өткізбеді көзден нені.
Қазақтың дәл өзіндей қарапайым,
Кеудесі күмбірлеген сөз зергері.

Жататын жалын сөзден жайнап көгі,
Қашаннан қазынама қаймақ тегі.
Жерімнің жомарт пейіл перзенті бұл,
Елімнің ерен туған қайраткері.

Сырларын салиқалы сақтап алғын,
Көп болсын мадақтайтын, мақталар күн.
Кісіге кісілігі кіл өнеге.
Көрссе де қалындарын “папқалардың”

Шындығы ұлылыққа ұмтылмады,
Шешілсе шешендігі сұңқылдады.
Көкесін көсем сөздің көрсететін,
Көсілер кемел ойдың шын тұлпары.

Тандайдан кетпес сірә тіл шырыны,
Құнарлы Қостанайдың бір шыбығы,
Көретін көкіректің көзіменен,
Шыншыл да, шымыр қандай сыншылығы.

Халқының ауыр жүгін арқалады,
Шарлады сан селоны, сан қаланы.
Бар үйдің байлығындай бүкіл кітап,
Үн қатар Ілиястай әр парағы.

Желкілдеп жас гүлдері жан-жағына,
Ұқсаған ардақтының арманына.
Бас иіу ағайынға басты парыз,
Аяулы азаматтың аруағына.

Айналған әдебиет шоқтығына,
Көр жұртым астаналық топты мына,
Қуанам мерейтойдың дүбіріне
Өкінем жайсаң аға жоқтығына.

АЛТЫН САНДЫҒЫН ТАРИХТЫҢ АШЫП ТАСТАП

(Қостанай қаласындағы Ы. Алтынсарин атындағы
мемориалдық мұражайға)

Өнеге қалса, болмайды өлгені ұмыт,
Өзімді тосатындай өрден де үміт,
Табалдырықтан тебіреніп тұрмын аттап
Теңіз-сезім толқыны төңкеріліп.

Жүретін ұлағатты ой басында әмән,
Ғибратқа үндеген ғасыр-ғалам,
Бармысың баяғыдан бағалы мұра
Армысың Алтынсарин асыл бабам.

Дабылы есімде әлі даладағы,
Шын шаттан шөбере, немере, балалары,
Бұл күнде ел елендеген экспонат қой
Білімнің қабырғасы қайыспаған қара нары.

Қай кезде зеңгір көктен құлады айы,
Қалың бұлт емес, күлімде күн арайы,
Ашыққан адам болса тек білімнен
Аш есік Алтынсарин мұражайы.

Бас сұқпасаң әрине кінәлайды,
Бас сұққанға теңге де сұрамайды,
Ұлы ұстаз ұлағат шашсын ұрпағына
Аш есік Алтынсарин мұражайы.

Қазақтың шың Ыбырай, шың Абайы,
Сөз өнерін сүймеген ұнамайды,
Таяз жандар тағы бір ұялсыншы
Аш есік Алтынсарин мұражайы.

Қандастың кейін тартпа кіл баласы,
Қанат қақсын қатайып бұғанасы,
Алтын сандығын тарихтың ашып тастап
Алау таңнан мұражай мұндалашы.

ЕЛЕКЕҢ ЕЛ-ЖҰРТЫНЫҢ ҚИЯЛЫНДА.

(Қазақ театр өнерінің іргетасын қалаған, біртуар талант иесі, Қазақстанның халық әртісі Елубай Өмірзақовқа)

Өз елі ұмыттар ма өрелі ісін,
Шындарын шығып үлгірген көремісің,
Туған ол қалың қазақ мандайына
Туған ол толқыны бөлек өнер үшін.

Алдында алқа топтың ағызып келген,
Жайсаңдар жолыға қалса жан үзіп берген,
Елубай Өмірзақов ерек тұлға
Табиғат талантына тамызық берген.

Әуезге қаршадайдан сонша жақын,
Қомдайтын тек қияға ол қанатын,
“Нақ-нақтың” нандыра білсе нақышына
Қайрылып қайран халқы қол соғатын.

Қазақпен бірге болған қаны, жаны,
Әйгілі әртістігі, әні ұнады,
Киноның шок жұлдызы жарығы сөнбес
Сахнаның сағындырар ығи саңлағы.

Қашаннан қасиетті өнер қалағаны,
Ғажап қой дала-көңіл, бала жаны,
Елекең ел - жұртының қиялында
Аманкелді боп ағындап шабады әлі!

БІР ҚАЙНЕКЕЙ ҚАЗАҚҚА КЕРЕК ЕКЕН

*(Көрнекті ақын, әдебиетші, аудармашы, қоғам қайраткері
Қайнекей Жармағанбетовке)*

Талантына тағзым етпей тұра алмадым,
Тасада ұстамаған ұрандарын,
Шырылдатып шындықты шығарғанда
Шырылдайтын торғай түгіл, қырандарың.

Байлықтан рухани жұтап қалма,
Байсалды сөзі ұқсайтын бұлақтарға,
Бөлмесі оның толмады жиһаздарға
Бөлмесі оның толатын кітаптарға.

Кететін әдебиетте зор адымдай,
Кезі жоқ отыратын тоба қылмай,
Есігі еш жабылмас ерек үйі
Екінші жазушылар одағындай

Жазатындай кей кезде жан жарасын,
Сөз-сұңқары қалайша самғамасын,
Орталардан өзін көрдік кейінірек
Оқулықтан оқып ап балладасын.

Жасынан жалпақ елге ұнап еді,
Шақырған шаттығына жыр әлемі,
Қабілетіне қаратар қалың жұртты
Қос тілдің күйғытатын Құлагері.

Заматта ұйымдастырар жоқ дүбірді,
Зиялы жан жүзіне от жүгірді,
Тебіреніп тереңнен бір терген кезде
Тұйыққа тірейтұғын докторынды.

Дерек толы сөзімді деме бөтен,
Еңселіні екі дүниеде елеп өтем,
Бір ауыз сөзді түсінетіндер сирегенде
Бір Қанекей қазаққа керек екен.

АХМЕТХАНЫМ - АСЫЛЫМ

*Ахметхан Әбіқаев Қостанай, Торғай топырағына танымал
тума талант. Ақын, жыршы, домбырашы, сөз зергері. Облысқа,
Республикаға белгілі өнер адамы 80-нен
асқан шағында дүние салды.*

(Толғау өлең)

Бір суық сөз сумандап,
Бір хабар жетті қаралы,
Көздері жұрттың суланбақ,
Жүрегі жұрттың жаралы,

Қайда қайсар ер сендей,
Қалай ғана сене алам.
Сексенде сөзі семсердей,
Сапарда соңғы сері адам,

Ахметхан ақын ақиық,
Алқалы топта ұнаған.
Тағдыры – тірі тарих,
Төбе боп қалды бұл адам.

Қаңтардың қалың бұлттары,
Шиліге қарай шүйлігіп.
Қазаның уын ұрттады,
Қазасына жиды жұрт.

Жатар ма жайлы елінсіз,
Жалпақ халық сыйлысы,
Төгеді жасын тек үнсіз,
Торғай менен Шилісі.

Көтерілген әні қап,
Көкіректі шер тырнайды.
Ақын тұрған шаңырақ,
Жұбайымен қарттың жылайды.

Жүйрік аттай кіл желіп,
Салдырмас қамшы өзіне.
Шешен тілі күрмеліп,
Зар болдық-ау сөзіне.

Үндемейді жыр түні,
Үндемейді төзбедім.

Айқасып кенет кірпігі,
Аңсадық отты көздерін.

Қатарынан озған жан,
Мәнгі ғұмыр болмады.
Сөзбен бірге қозғалған,
Қара тастай қолдары,

Өнердің өзге еркесі,
Толғап қалай тауысамын,
Домбыраның пернесі,
Ақанның аңсар саусағын.

Тума талант тау құзы,
Торғайдан қашан табылмақ.
Әңгімешіл ауызы,
Әп сәтте-ақ дамылдап

Ананың тербер жыр әні,
Даланы тербеп тұрады.
Шилінің шындай шынары,
Шарықтап барып құлады.

Дүбірлердің дара аты,
Дүлділше шабу ұраны.
Қайырылып түсті қанаты,
Қазақы жырдың қыраны.

Жабырқау күйге бөлендім,
Жоқтайды сені таң мына,
Бәйтерегі өлеңнің,
Сұлаған бүгін алдыма,

Аздай көріп бір танды,
Аспанда ән шырқалып
Өзің барда Нұрханды,
Іздемейтін бұл халық.

Өкінішті күн өтті,
Өзгертті түсін дала, бел.
Суымас өлең жүректі,
Суытар ма екен қара жер.